

ÚDAJE O ROVNOKRÍDLOVCOCH (ORTHOPTERA) Z ÚZEMIA SLOVENSKA (1942 – 1990) V PÍŠOMNEJ POZOSTALOSTI JÁNA GULIČKU

Anton Krištín & Peter Tuček

Institute of Forest Ecology Slovak Academy of Sciences, Ľ. Štúra 2, Zvolen, Slovakia [kristin@ife.sk; tucek@ife.sk]

KEY WORDS

Orthoptera
distribution
historical records
Slovakia

ABSTRACT

Grasshoppers and crickets were less studied groups of invertebrates in Slovakia until 1990 and Ján Gulička (1925 – 2009) brought important knowledge to their faunistic and ecological research. He was Slovak zoologist known as a specialist on different groups of insects and invertebrates (Diptera, Orthoptera, Myriapoda), cave fauna and some vertebrate taxa (amphibians, reptiles). Here we present data on orthopterans in Slovakia found in his written inheritance, representing records of 57 orthopteran species (31 Ensifera, 26 Caelifera) from his field trips and collections in all parts of the country.

Doc. Dr. Ján Gulička (1925 – 2009) bol typickým polyhistorom zoologických a ekologických disciplín v bývalom Československu, čo potvrdzujú i jeho práce o jaskynnej faune (napr. Gulička 1975, 1985) i spoluautorstvá na učebnici Ekológia živočíchov (Losos et al. 1984), či Červenej knihe bezstavovcov Slovenska (Gulička 1992). Pracoval ako ekológ živočíchov a entomológ (dipterológ, orthopterológ a speleológ) na Prírodovedeckej fakulte v Bratislave (Vilček 1985; Košel 2009; Janiga & Okáli 2010; Mock & Tajovský 2014; Uhrin 2016). Pri štúdiu ekologických vzťahov vybraných skupín živočíchov si zapisoval i údaje o výskyte a početnosti Orthoptera na Slovensku i na svojich cestách na Balkán. Niektoré svoje distribučné a faunistické dáta o Orthoptera publikoval i v niekoľkých svojich prácach (Gulička 1946, 1954, 1967, 1974, 1992). Časť rukopisnej pozostalosti Jána Guličku o Orthoptera sme preštudovali, pričom veľká časť nepublikovaných poznámok k výskytu a ekológii druhov je vo forme zápiskov a výstrižkov (cf. Uhrin 2016), archivovaných v rôznych entomologických dielach (Obenberger 1926;

Ramme 1951; Harz 1957) a označených iniciálkami JG. Takéto jeho nepublikované dáta uvádzame pri 57 druhoch (31 Ensifera, 26 Caelifera) s našimi komentármi označenými hviezdikou (*). Mená rodov a druhov sú uvedené podľa Guličku, v zátvorke sú dnes platné mená (cf. Cigliano et al. 2019).

Názvy lokalít sú radené podľa orografických celkov Slovenska, s dátumom (ak bol uvedený) a ekologickými poznámkami J. Guličku. V prípade, že je pri druhu zapísaný aj nejaký významnejší faunistický odkaz zo staršej literatúry, uvedená je jeho citácia.

ENSIFERA

Phaneroptera falcata Poda, 1761

Hojná na južnom Slovensku (JG).

* V súčasnosti po celom Slovensku okrem najvyšších hôr a kotlín na severe Slovenska. Kongenerický druh *Phaneroptera nana* nebol do r. 1994 známy z územia Slovenska (Holuša & Vidlička 1997).

Citation: Krištín A & Tuček P, 2019. Data on grasshoppers and crickets (Orthoptera) in Slovakia (1942 – 1990) in written inheritance of Ján Gulička. *Folia faunistica Slovaca* 24: 1–9.

Language: in Slovak, with English abstract

e-ISSN 1336–4529 ISSN 1335–7522

Copyright: © 2019 Author(s) – This is an **Open Access** article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

Received 25 April 2019

~

Accepted 4 November 2019

~

Published 26 November 2019

Ffs

***Barbitistes constrictus* Brunner von Wattenwyl, 1878**

Chočské vrchy: sedlo Varta (nad obcou Lúčky) na lieske, jarabine, rakyte a pod.; Čebrať nad Ružomberkom (trnky a malinčie, vrba, rakyta) na kraji rúbaniska; Belianske Tatry, Rakúska dolina (Čierne potok), na kroví (vřby, rakyta, starčeky a p.) pri potoku, Dolina siedmich prameňov po chatu Plesnivec pri Tatranskej Kotline); Strážovské vrchy: Súľov – Jablonové; Malá Fatra: Kralovany – Šíp, Stankovany; pri druhu má JG odkaz aj na: Sklené Teplice, 11. 8. 1932 (Dudich 1933: Faunist. Jegyze-tek IV. All. Közl., 30: 125).

* Do polovice 20. storočia bol známy ako škodca semenáčov ihličnatých drevín, dnes je menej početný hlavne v lesnatých oblastiach Slovenska

***Barbitistes serricauda* (Fabricius, 1798)**

Malé Karpaty: Devínska Kobyla, Rača, Borinka, Smolenice, Raštún, Rohožník (1955), Drietoma (1955), 1 samec (ďalej M), Bratislava (1956); Trábeč: Zobor – Lupka (1958), Veľká Fatra: dolina Hrabovo (14. 8. 1959), 1F; Chočské vrchy: Valaská Dubová (1942), Sedlo Varta nad obcou Lúčky, Radičiná (všetko JG), Vihorlat (Chyzer 1897).

* Podľa súčasných poznatkov je výskyt tohto druhu na Slovensku obmedzený na juhozápad krajiny (Malé Karpaty a okolie, Krištín & Kaňuch 2019), možný je výskyt na Zobore; takže pri údajoch z Chočských vrchov a Veľkej Fatry ide zrejme o zámenu s príbuzným a kryptickým druhom *B. constrictus* (jeho svetlozelenou formou).

***Isophya krausii* Brunner von Wattenwyl, 1878**

Vysoké Tatry: (pozn. z Ramme 1951): Javorová dolina (alpínske lúky, pod vápencovými bralami).

***Isophya camptoxypha* (Fieber, 1853)**

Vysoké Tatry: Kopa, Popradské jazero, Štrbské Pleso, v kleči pod Sliezkym domom.

***Polysarcus denticauda* (Charpentier, 1825)**

Čergov: pri Livove hojný na Festuco-Nardetum, sekundárne horské lúky (aj v Slov. Rudohorí), sčasti prameniskové nivy s vyššou vegetáciou. Livovská Huta, Sedlo k Minčolu (19. 7. 1963), najhojnejší na nových lúkach Festuco-Nardetum vľavo od sedla. Spolu chytené 17 M, len 1 samica (ďalej F) (Petriciskó, Gulička). Volovské vrchy: Sedlo Pipitky nad Úhornou (17. 7. 1963, 3M) (v júni 1 M nymfa), sedlo do Smolníka, vrch Pipitka (21. 5. 1963): a) z juhu dubiny, dub, hrab, buk, b) severné svahy v smrečnách, sedlo odlesnené, hojne kopčekov s *Vaccinium myrtillus*, brusnicou a trávou, (21. 6. 1963, 1 M nymfa) vpravo od sedla pri prameni. V júli 1963 (3 M) ďalej od prameniska, na bývalom rúbanisku (*Festuca*, *Nardus*, *Vaccinium*, etc.). Branisko: údolie nad horárňou vpravo (21. 7. 1963, 6 M, 1F) nad mokrou

lúkou, svah a okraje porastov *Mentha*. Spišská Magura: sedlo cesty nad Reľovom (22. 7. 1963, 2M), lúky (dost' vlhké) s *Gladiolus imbricatus*? Štiavnické vrchy: vrcholové sekundárne lúky na Sitne (s *Iris aphylla*?) a iné termofilné rastliny. Veľká Fatra: Krížna (1F, dátum?). Malé Karpaty: Kaňovské lúky, Rača – Krasňany (aj pri 500 bytoch, V. Brtek). Trnavská pahorkatina: Svätajurský šúr (zač. júna – 3M, Korbel, lúky pri Biologickej stanici). Rimavská kotlina: Rimavská Sobota, hojne v r. 1950 – 1960 (ale 1957 – 1958 nič), premnoženie pri meste a na vlhkých lúkach medzi Rimavskou Sobotou a Rimavskými Janovcami v máji 1934 (zbierané množstvom bocianov *Ciconia ciconia*, Ferianc 1977). Slanské vrchy: Šimonka (Chyzer 1897). Na Slovensku sú jedince zelenavé (väčšina), výnimočne tmavé, pozn. in Ramme (1951).

* Výskyt druhu na Slovensku zhrnul Gulička vo svojej práci (Gulička 1954). Dnes je výskyt fragmentovitý, častejšie v horách a kotlinách na severe a severovýchode krajiny, vzácnejšie v nížinách (registrovaný od 120 do 1600 m n. m.).

***Meconema thalassinum* (De Geer, 1773)**

Podunajská rovina: Gáň, 17. – 21. 8. 1988, v sade celú noc spev.

***Conocephalus fuscus* (Fabricius, 1793)**

Najmä na južnom Slovensku veľmi hojný.

***Ruspolia nitidula* (Scopoli, 1786)**

Borská nížina: Záhorie, Rohožník, Močiare pri Boroch; Východoslovenská rovina: Tajba pri Somotore – piesčitý svah nad ramenom (viac ex.), Lazňany a pod Vihorlatom (viac ex.); Cerová vrchovina: Chrámec pri Rimave (august 1959); Trnavská pahorkatina: Šúr pri Jure, Modra; Podunajská rovina: Bratislava – dynamitka.

* Údaje o druhu zhrnul Gulička (1954, 1992). Podľa súčasných poznatkov sa vyskytuje pomerne početne a súvisle v celej panónskej oblasti a na východe až po poľské hranice (Krištín & Kaňuch 2019).

***Tettigonia viridissima* (Linnaeus, 1758)**

Malé Karpaty: Krasňany, vlhká lúka (21. 6. 1960 – 1FN, telo 20 mm, ovipositor 21 mm, základy krídel 9 mm).

***Tettigonia caudata* (Charpentier, 1842)**

Ipeľská pahorkatina: Kamenný Most (júl 1959 – vlhká lúka + d'atelinisko pri potoku + *Roeseliana*; Popradská kotlina: Gánovce (august 1962, 1F); Malé Karpaty: Drietoma pri Trenčíne (august 1962, 1F).

* V súčasnosti fragmenovitý a vzácny výskyt na Slovensku i v Európe.

***Tettigonia cantans* (Fuessly, 1775)**

Vihorlat: Remetské Hámre – údolie, Potašná (júl – september 1961, 1962); Chočské vrchy: Choč – Sokol – Čebrať; Veľká Fatra: Hrabovo – vlhká lúka, Čierny Kameň (okolo salaša), Liptovské Revúce – údolie; Liptovská kotlina: Ružomberok, Liptovská Teplá, Liptovské Sliače a dolný Liptov hojne. Vystupuje až na lúčky v horách, napr. pod Salatínom v Nízkych Tatrách (27. 9. 1956 – hojná v porastoch žihľavy).

***Platycleis grisea* (Fabricius, 1781)**

Chočské vrchy: Čebrať, Mních (podľa titillátorov); Malé Karpaty: Rača, Šúr (tiež podľa titill.).

***Platycleis affinis* Fieber, 1853**

Hronská pahorkatina: Chotín (september 1959 (samci určené podľa úzkych titillátorov)

* Populácia dodnes prežíva na lokalite, je to najvzácnejší druh tohto rodu na Slovensku, ako psamofíl viazaný na piesky.

***Platycleis* (= *Montana*) *montana* (Kollar, 1833)**

Malé Karpaty: Brezová pod Bradlom, Rovné – vápencová plošina (august 1959, hojne).

* Výnimočné údaje o výskyte druhu, ktorý je v súčasnosti známy len z pieskov Záhoria a Východného Slovenska (Gavlas & Krištín 2004).

***Tesselana vittata* (= *veyseli*) (Koçak, 1984)**

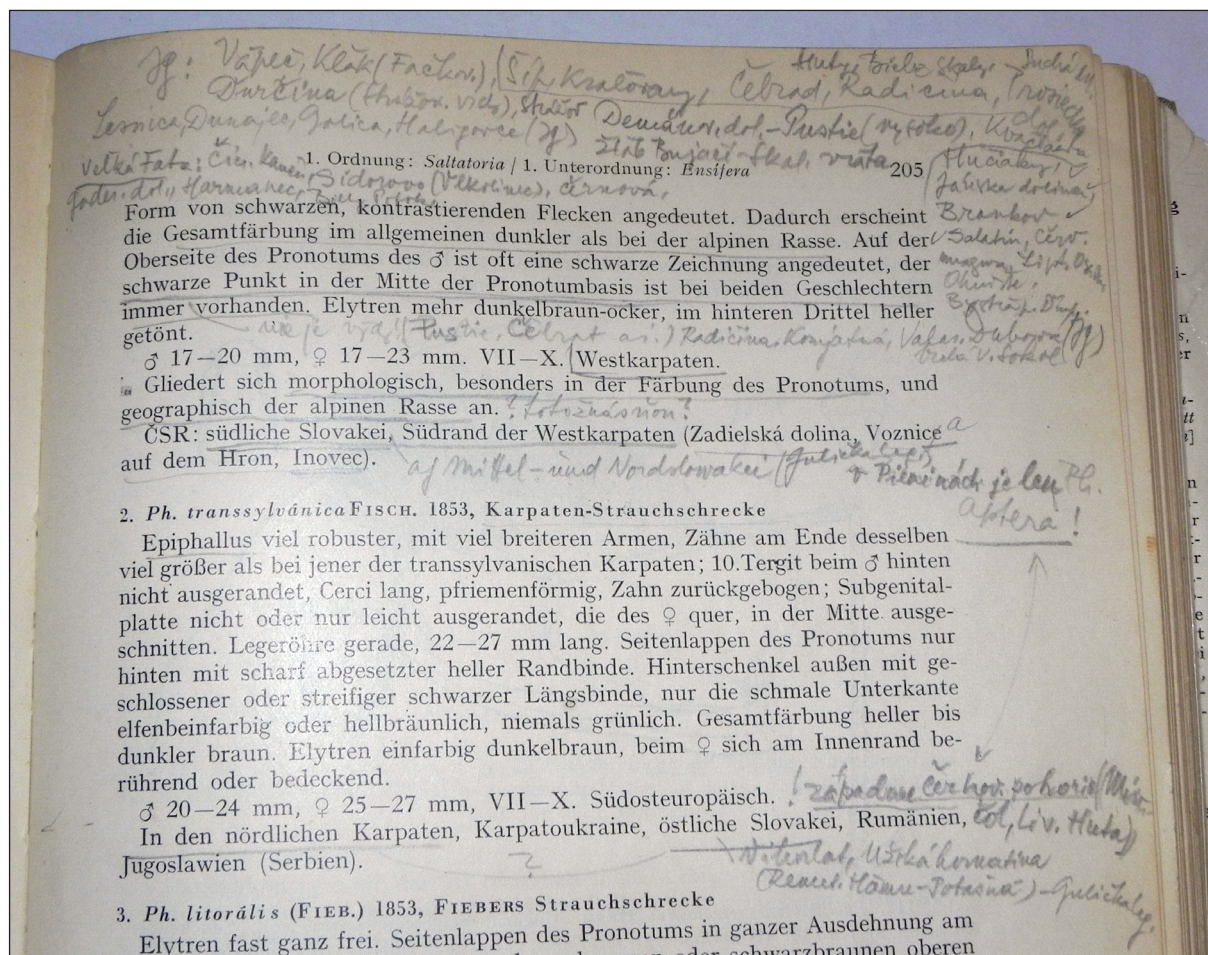
Podunajská rovina: Gáň, Galanta (hojná!!).

***Roeseliana roeseli* (Hagenbach, 1822)**

Chočské vrchy: Veľký Choč (1611 m n. m.); Malé Karpaty: Tri duby, lesné lúčky, častá.

***Pholidoptera aptera* (Fabricius, 1793), obr. 1**

Belianske Tatry: južné žľaby Bujačie, žľab pod Rakúskym hrebeňom (nad Skalnými vrátami – cca 1700 – 1800 m n. m.) Skalné vráta, teda ako „pre-alpin“, ekotony krovinato-kvetnatých, skalných – sutinových fytocenóz (aj rúbanísk), teda postglaciálny „Einwanderer“ v teplých obdobiach holocénu (boreál, subboreál?). Pieniny: Lesnica, Dunajec, Golica, Haligovce. Nízke Tatry: Pustie (= Pusté 1500 m n. m.) v Demänovskej doline (vysoko), Jánska dolina, Brankov, Salatín, Červená Magura, Liptovská Osada, Ohnište, Bystrá p. Ďumbierom. Veľká Fatra: Čierny Kameň, Sidorovo (Vlkolínec), Černová, Biele Potoky, Gaderská dolina, Harmanec. Malá Fatra: Kľak (Fačkov), Kľačany, Šíp. Chočské vrchy:

Obrázok 1. Výpis lokalít druhov *Pholidoptera aptera* a *Pholidoptera transsylvanica*; Gulička J. (JG) ex Harz (1957).

populácie sme tam „ako nové“ objavili až po objave pozostalosti J. Guličku v r. 2009 (Krištín & Kaňuch 2013).

***Pholidoptera fallax* (Fischer, 1853)**

Krupinská planina: Plášťovce; Štiavnické vrchy: Sitno (Banská Štiavnica); Piešťany.

* V súčasnosti fragmentovaný a vzácny výskyt na Slovensku i v Európe. V Českej republike nezvestný.

***Pholidoptera griseoptera* (De Geer, 1773)**

Malé Karpaty: Krasňany, okraj Quercetum (2. 6. 1989, po daždivom dni dopoludnia koncentrácia nýmfov na okraji dubiny – na 1 m dĺžky, 0.5 m hĺbky bolo až 50 – 60 ex. nýmfov. Podunajská rovina: Gáň (okraj záhrad, júl 1993, vyše 100 ex./m).

* Jeden z najbežnejších druhov kobyliiek na Slovensku i v Európe.

***Rhacocleis germanica* (Herrich-Schäffer, 1840)**

Južné a východné Slovensko.

* Druh je v súčasnosti rozšírený len na juhu stredného a západného Slovenska, údaje z východného Slovenska chýbajú.

***Ephippiger ephippiger* Fiebig, 1784**

Na Slovensku hlavne na lesostepných stráňach. Krupinská planina: Plášťovce – údolie Litavy, („crkavý“ spev, krátky, 23. 9. 1959 – veľmi hojne spolu so *Sphingonotus caeruleus*!). Štiavnické vrchy: Sitno (september 1960 – 6M, 10. 7. 1989), Banská Štiavnica – na Lintichu (Šušlík, in litt.). Slovenský kras: Zádiel, Turňa (Darola), Silica (september 1960 – 3M, JG). Trábeč: Zobor, Lupka pri Nitre. Malé Karpaty: Bradlo (Brezová p. Bradlom, 10. 8. 1956 dosť hojne spolu s *Hololampa maculata*). Strážovské vrchy: Súľov, vstup do úžiny, hojný. Branisko: južný okraj od Spiša. Beskydské predhorie: Kapušanský hrad; Horehronské podolie: pri obci Nemecká (Dubová, august 1968, 2FN), Valaská (14. 8. 1965, 1N). Zvolenská kotlina: Sásová (15. 8. 1965 1F veľká nymfa), Radvaň (13. 8. 1965, 1F, leg. J. Darola). Hornonitrianska kotlina: Bojnica (J. Darola, J. Brtek). Nitrianska pahorkatina: Radošiná, Lutov (1958, Korbelt).

* Jedná sa asi o najkompletnejšie údaje o výskyte druhu na Slovensku do r. 1989, dnes je druh rozšírený súvisle v celej panónskej oblasti Slovenska a vystupuje do predhorí do 1000 m n. m.

***Saga pedo* (Pallas, 1771)**

Trábeč: zo Zobora (vrchol) udáva Kempny (Sborník Ostrav. kraja, 1955?), Tam údajne našiel nymfu aj Vaško in litt. (1956). Malé Karpaty: Višňové – Čachtický hrad (na Slovensku najsevernejšie), Plavecké Podhradie – Sološnica, Plavecký Mikuláš (JG), na Devínskej Kobyle opäť zistil Čaputa (1966, aj foto!). Považský Inovec: Piešťany (JG). Chyzer (1884

ex. 1897) asi nález na hradnom kopci Vár hegy Sátorajújhely (Maďarsko).

* Výskyt druhu na Slovensku do r. 1992 zhrnul Gulička (1992).

***Myrmecophilus acervorum* Panzer, 1799**

Malé Karpaty: Devín, Devínska Kobyla, Bratislava Karlova Ves – Líščie údolie pod skalou, Plavecký Mikuláš, Smolenice, Plavecké Podhradie, Nové Mesto n. Váhom, Trenčín. Trábeč: Nitra – Zobor. Hronská pahorkatina: Mlyňany (arborétum) pod betónovým platom. Burda: Kovačov. Nitrianska pahorkatina: Sládkovičovo – odbočka k Jelke (padnutý kmeň, pod kôrou s *Lasius fuliginosus*). Rimavská kotlina: Rimavská Sobota, (J. Szabó in litt).

* Tieto dáta podporujú a rozširujú naše poznatky o rozšírení druhu.

***Nemobius sylvestris* (Bosc, 1792)**

Malé Karpaty: veľmi hojný pri Bratislave, časti Nové mesto – Ahoj (aj Čejchan A. lgt), Háj pri Šúre, 9 – 10., hojný. Na okraji dubových lesov nad vinohradmi hojný (Rača – Krasňany, 1950 – 1986!!) časom ale početnosť značne kolísala.

* V súčasnosti sa vyskytuje hlavne na juhozápade Slovenska (Záhorie, Malé Karpaty), miestami je veľmi početný.

***Acheta domestica* (Linnaeus, 1758)**

Podunajská rovina: Bratislava, pri Avione hojne, Gáň (august – október 1992 – 1993 v gazdovskom dome).

***Gryllus campestris* Linnaeus, 1758**

Malé Karpaty: Krasňany – vinice (úvoz cesty medzi, 8. 3. 1995, 13 °C, slnečno, nymfa 20 mm dl., ešte bez základov krídel). Za mesiac chovu v byte 2. 4. 1995 plne vyvinutá F s krídlami!!

***Melanogryllus desertus* (Pallas, 1771)**

Ipeľská kotlina: Olovár, cca 3 – 4 km východne od Sklabinej (Michalko 12. 9. 1952 prešiel 5 km, oráčiny, d'ateliniská a zistil premnoženie na celom úseku polí); Kováčovce (1954 – 1955, spomínal aj Michalko pri geobotanickom mapovaní). Ako „*Gryllus melas* Charp.“ udáva ho Petricský (1892) z Banskej Štiavnice, Vindšachta (4. 8. 1888).

* V súčasnosti sa vyskytuje hlavne v panónskej oblasti Slovenska, pričom občas a miestami je veľmi početný.

***Modicogryllus frontalis* (Fieber, 1844)**

Východoslovenská rovina: Pri Lelesi (júl 1949).

***Oecanthus pellucens* (Scopoli, 1763)**

Malé Karpaty: Rača, vinice – okraje dubín (napr. akustické prejavy ešte aj 28. – 29. 10. 1989).

CAELIFERA***Tridactylus variegatus* (= *Xya variegata* (Latreille, 1809))**

Podunajská rovina: Bratislava (stoka pri starej plynnárni na Trnavskej ceste. Východoslovenská rovina: Somotor (aj Pungur).

***Tetrix subulata* (Linnaeus, 1758)**

Malé Karpaty: Krasňany – lúky (14. 4. 1960, 28. 8. 1989 – okraj Quercetum, adult F), Šúr – hojne; Podunajská rovina: Žitný ostrov. Východoslovenská rovina: pod Vihorlatom, lúky pri Kapušanoch (hojne).

***Miramella alpina* (Kollar, 1833)**

Belianske Tatry: Ždiarska vidla, Havran, Hlúpy. Veľká Fatra: Čierny Kameň, na vrcholovom hrebeni. Chočské vrchy: Valaská Dubová, Brestová; Čebrať, Prosiecka dolina (v chladnej a zarastenej Kvačianskej doline nízko zostupuje *Miramella alpina* vivipara, nad Sokolom na lúkach – až po vrchol Choča 1613 m n. m. Nízke Tatry: Salatín, Hučiaky (18. 6. 1986, cca 800 – 900 m n. m.), inverzný výskyt pri inverzii biotopov Polianka nad kaňonom, bývalý salaš (porasty *Urtica*, *Rumex*, *Festuca*, *Geranium*, *Rannunculus*, mrkvovitý). Všade tam roky vysoká densita druhu (cca 15 – 30 ks/m²), skeletujú hrubšie, veľké listy lopúcha (*Lappa* sp.) v podobe veľkých „okien“.

***Odontopodisma decipiens* Ramme, 1951**

Malé Karpaty: Modra – Harmónia, Zochova chata.

***Podisma pedestris* (Linnaeus, 1758)**

Na Slovensku hlavne teplé skalky a južné stráne hôr a stredohorí, najmä na vápenci a dolomite, vystupuje až do kosodreviny. Pieniny: Lesnica, skalky pri ústí potoka (júl 1963). Horehronské podolie: Valaská, Nemecká – Dubová. Veľká Fatra: Čierny Kameň, južné úpätie pri juž. vrchole (spolu s *Vipera berus*). Chočské vrchy: Valaská Dubová, Brestová, Čebrať, Prosiecka dolina Choč, pod bralom Sokol *Podisma pedestris* (nad Sokolom na lúkach len *Miramella alpina* – až po vrchol Choča 1613 m n. m.).

***Acrida hungarica* (= *Acrida ungarica* (Herbst, 1786))**

Hronská pahorkatina: Mužla, Dunajská terasa (september – október 1962), Chotín (september 1956, september 1959 – veľmi hojne, 30. 9. 1960, 1F), Čenkov (7. – 8. 1960, umelé – odkopané piesky, mikrolokalita, len 3 – 4 ex.), Modrany, juhovýchod – zvyšky pieskov (J. Darola). Podunajská rovina: Patince, pri ústí Žitavy, východne od termálneho prameňa, Bratislava – Dynamitka (Babor), Čičov (pasienok). Východoslovenská rovina: Svätušie, Kapoňa, Kráľovský Chlmec. Ipeľská kotlina: Slovenské Ďarmoty, Šahy. Burda: Kovačov, Kamenica n. Hronom.

* Výskyt druhu na Slovensku do r. 1992 zhrnul Gulička (1992).

***Mecostethus grossus* (= *Stethophyma grossum*) (Linnaeus, 1758)**

Na Slovensku len slatiny a močaristé oblasti (najsevernejšie výskyty len na slatinách a travertínoch v Liptove a Spiši).

***Mecostethus parapleurus* (Hagenbach, 1822)**

Podunajská rovina: Žitný ostrov. Borská nížina: Záhorie na nížine miestami hojný, Stupava. Východoslovenská rovina: okolo Uhu (veľmi hojný až temer masovo).

***Acrotylus longipes* (Charpentier, 1845)**

„Mám expl. od Kráľovského Chlmca (prvý doklad od nás)“.

* Ide o jediný záznam tohto druhu na Slovensku aj v bývalom Československu (Gulička 1992).

***Aiolopus thalassinus* (Fabricius, 1781)**

U nás hojne najmä na slaniskách: napr. Podunajská rovina: Jurský Šúr, Chorvátsky Grob, Nitrianska pahorkatina: Tvrdošovce, Šurany). Malé Karpaty: atypický zálet 1ex. na plochom chrbte Svätého vrchu nad Mariankou (8. 8. 1988, horúce počasie, vzduch 29 – 30 °C v tieni, na rúbanisku vysadených kultúr smreka a douglasky, na holej pôde. Zrejmy zálet stúpavým teplým vetrom od Záhoria – lúk (Borinka, Stupava, Marianka), cez lesné priesečky (kombinovaný vietor + aktívny let dobrého a prudkého letca)!! Hornádska kotlina: Sívá Brada (september 1963, strnisko na travertíne, s *Plantago maritima*, 3F, 5M) – izolovaný a najsevernejší výskyt na Slovensku.

* Druh má liahniská hlavne na slaniskách nížin Slovenska a jeho zálety sú známe aj do vysokých polôh nad 1900 m n. m. (Kráľova hoľa).

***Locusta migratoria* (Linnaeus, 1758)**

Trnavská pahorkatina: z okolia Malženíc (severovýchodne od Trnavy) udáva Vlad. Ivanovič (in litt.) nález 1F z roku 1947, resp. 1948. Rasa nebola vtedy určená (azda zaletený).

* Ojedinelý nález tohto tropického druhu migranta na Slovensku v 20. storočí, no doklad sa nezachoval.

***Oedaleus decorus* (Germar, 1826)**

Východoslovenská rovina: okolie Kráľovského Chlmca hojne. Hronská pahorkatina: Chotín.

***Psophus stridulus* (Linnaeus, 1758)**

Veľká Fatra: Čierny Kameň (1400 m n. m.). Chočské vrchy: Choč (1611 m n. m.). Stále hojný na horských lúkach pohorí Slovenska.

***Sphingonotus caeruleus* (Linnaeus, 1767)**

Borská nížina: Lakšárska Nová Ves (23. 8. 1962, 10 ex.), Vinohrady pri Borskom Mikuláši (23. 8. 1962 8 ex.). Krupinská planina: Plášťovce (júl – september 1959, lokálne, 1 lokalita cca 10 m² bola piesková suť na andezitovom tufe), homochromia!! (modravá sutina, aj koníky) – jedince patria rase *S. c. caeruleus* (cf. Bei-Bienko-Miščenko 1951). Východoslovenská rovina: Somotor (Pungur, Chyzer).

***Euthystira brachyptera* (Ocskay, 1826)**

Na Slovensku dosť často – napr. Čergov. pohorie (júl 1963), Branisko, Beskydské predhorie: Kapušanský hrad, atď.

***Dociostaurus brevicollis* (Eversmann, 1848)**

Na pieskoch južného Slovenska. Podunajská rovina: Sereď, Veľká Mača, Gáň (piesk. „Kopce“) veľmi hojne. Pri Veľkej Mači veľký hlinito – sprašový a piesčitý „Kopeček“ – duna, bol úpravou polí a novou cestou celkom zlikvidovaný v rokoch 1966 – 1970.

***Omocestus viridulus* (Linnaeus, 1758)**

Nízke Tatry: Prašivá, Veľká Chochuľa (1754 m n. m.), hrebeň, alp. lúky, (10. 9. 1948, hojne), Krakova hoľa (október 1988, viac expl. nad sedlom – krasové plateau, splou so *Stenobothrus lineatus*, *Chorthippus parallelus*). Belianske Tatry: Javorina, dolná časť do širokej doliny.

***Omocestus ventralis* (= *O. rufipes*) (Zetterstedt, 1821)**

Chočské vrchy: Veľký Choč (1611 m n. m.). Nízke Tatry: Prašivá (Veľ. Chochuľa), Krakova hoľa. Veľká Fatra: Smrekovica, vrcholové Nardetá (12. 9. 1959, 1M).

***Omocestus petraeus* (Brisout de Barneville, 1856)**

Hronská pahorkatina: Čenkov, Chotín, na pieskoch, rasa *O. p. psammophilus*.

***Stenobothrus stigmaticus* (Rambur, 1838)**

Bukovské vrchy: Poloniny, sedlo Ruské, pohraničný hrebeň, lúčky lesné (14. 9. 1962). Podvihorlatská oblasť. Hornonitrianska kotlina: oblasť Bojníc. Podunajská rovina: Jurský Šúr, okolité suché stepné lúky, pasienky, obvodné svahy kanálov, miestami hojne.

***Gomphocerippus rufus* (Linnaeus, 1758)**

Nízke Tatry: Krakova hoľa (1763 m n. m.); Chočské vrchy: Veľký Choč (1611 m n. m.); Veľká Fatra: Rakytov, Skálná Alpa, Smrekovica, Podsúchá, Lipt. Revúce; Štiavnické vrchy: Sitno; Vihorlat: Sninský Kameň (Chyzer 1897).

***Stauroderus scalaris* (= *Chorthippus scalaris*) (Fischer de Waldheim, 1846)**

Len Mócsáry (1878) uvádza z Korytnice ako „*Stenobothrus melanopterus* De Borckh“ (údaj opakuje aj

Pungur (1899) z Korytnice „montes Zolzeniensis“ pod synonymom *Stenobothrus morio* Fabr.

***Chorthippus albomarginatus* (Degeer, 1773)**

Chočské vrchy: Lúčky – kúpele, slatin. Lúky (5. 8. 1958, hojný). Liptovská kotlina: Vyšný Sliač – slatina, Liptovská Teplá – slatina. Malá Fatra: Stankovany. Slovenský raj: Maša. Hojný je napr. na slatinách, travertínových lokalitách až pod Tatranskú Kotlinu, Spišská Belá (okolie Východných. a Záp., Belanských Tatier.

***Chorthippus mollis* (Charpentier, 1825)**

Malé Karpaty: Rača, cesta vo vinohradoch (12. 6. 1959, 1 M).

***Chorthippus pullus* (Phillipi, 1830)**

Vysoké Tatry: Smokovce, Kežmarské Žľaby, Štrbské Pleso – lesné okraje. Slovenský raj: okolie Dobšinskej jaskyne (Ebner, 23. – 29. 7. 1910).

* Tieto dáta podporujú naše poznatky o jeho rozšírení na štrkových laviciach horských tokov a obnásených lesných pôd severného Slovenska.

***Chorthippus vagans* (Eversmann, 1848)**

Podunajská rovina: Svätý Jur – Šúr, severné lúky, okraj suchý (22. 9. 1957, 1M, 1F).

ÚDAJE Z ĎALŠÍCH ZBEROV J. GULIČKU (obr. 3)

Veľký Šúr (dnes NPR Šúr) (september 1953): *Mantis religiosa* (Linnaeus, 1758), *Phaneroptera falcata*, *Leptophyes albobittata* (bosci?), *Barbitistes serricauda*!, *Polysarcus denticauda*, *Meconema thalassinum*, *Conocephalus dorsalis* (Latreille, 1804), *Ruspolia nitidula*, *Tettigonia viridissima*, *T. caudata*!, *Decticus verrucivorus* (Linnaeus, 1758), *Pholidoptera griseoaptera*, *Platycleis grisea*, *P. vittata*, *Montana montana*!, *Metrioptera brachyptera*, *M. bicolor* (Philippi, 1830), *Roeseliana roeselii*, *Nemobius sylvestris*, *Melanogryllus desertus*, *Eumodicogryllus burdigalensis* (Latreille, 1804)!, *Pteronemobius heydenii*, *Myrmecophilus acervorum*, *Oecanthus pellucens*, *Gryllotalpa gryllotalpa* (Linnaeus, 1758), teda spolu 24 druhov Ensifera. V rámci zápisu sú aj 4 druhy Dermaptera: *Labidura riparia* (Pallas, 1773), *Labia minor* (Linnaeus, 1758), *Forficula auricularia*, *Chelidura acanthopygia* (Gené, 1832).

* Údaj o *M. brachyptera* je asi omyl pri prepise. Druh patrí k typickým reprezentantom horskej fauny a nebol zatiaľ potvrdený ani v blízkych Malých Karpatoch (Krištín et al. 2005).

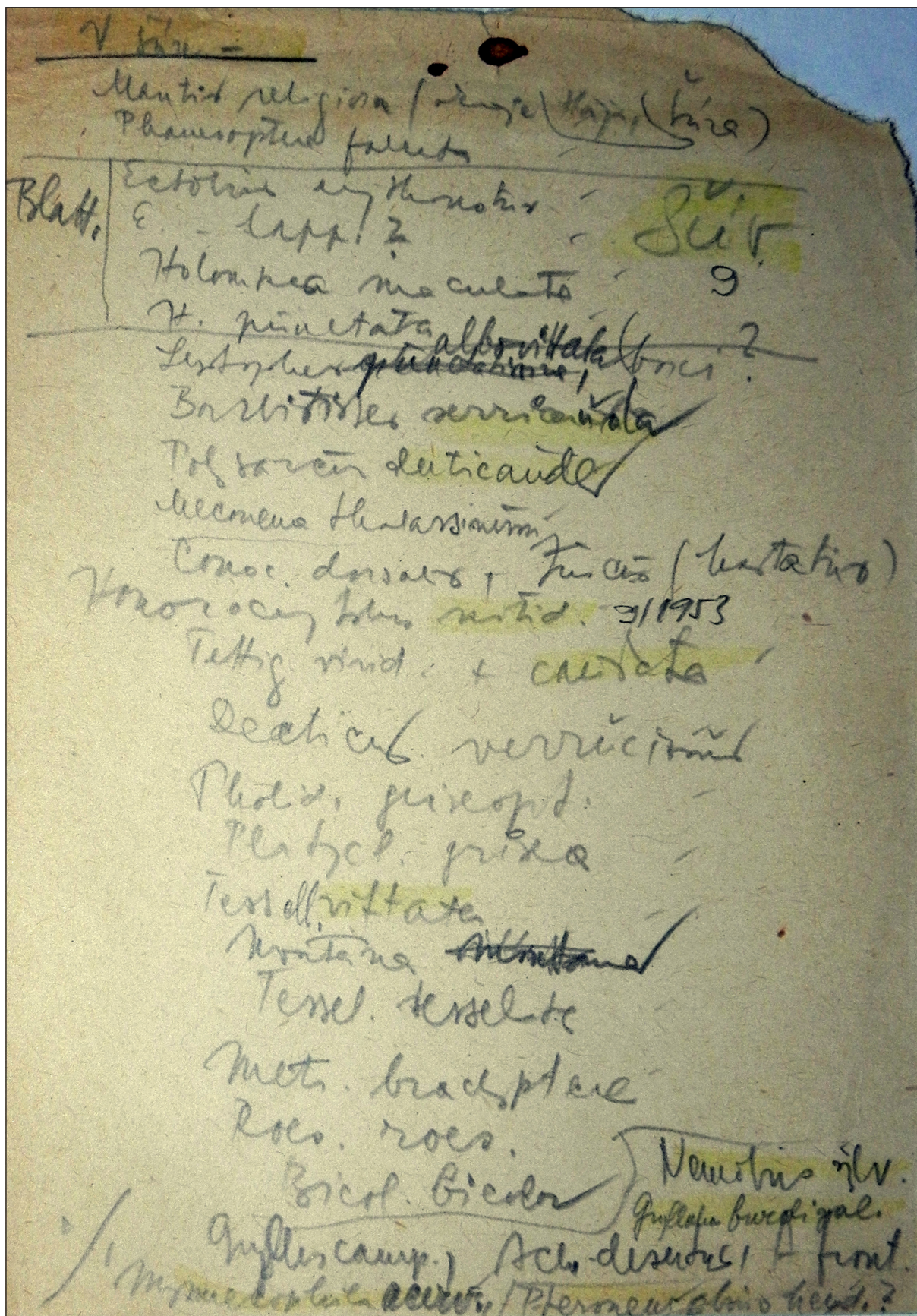
ZBERY A. ČAPUTU, LGT J. GULIČKA

Smolenice – bralo (august 1964): *Leptophyes albobittata*, *Chorthippus biguttulus*, *Stenobothrus lineatus*, *Oedipoda caerulea*, *Phaneroptera falcata*, *Mantis religiosa*, *Oecanthus pellucens*.

ÚDAJE ZO ZBEROV J. GULIČKU V BULHARSKU

Aeropedellus variegatus (Fischer von Waldheim,

1846): Bulharsko – Rila: vrchol Musaly 2925 m n. m., južný svah (august 1962, dosť hojný; na Slovensku do 1962 nezistený).

Obrázok 3. Zápis Jána Guličku k výskytu Orthoptera v Jurskom Šúre (ex Harz 1957).

***Gomphocerus sibiricus* (Linnaeus, 1767):** Bulharsko, na Rile, na subalpínskych lúkach (nižšie chaty pod Musalou) samce s obľubou stridulujú v krovínach *Juniperus nana*, samice tiež v kríčkoch, ale aj na voľných lúčnych plochách – veľmi hojné, ako u nás *Ch. paralellus* (august 1962 Gulička).

POĎAKOVANIE

Prácu venujeme pamiatke Jána Guličku, u ktorého prvý autor v rokoch 1976 – 1977 robil vedeckú pomocnú silu a ktorý bol aj školiteľom jeho prác – diplomovej (1976 – 1980), rigorózne (1980) i dizertačnej (1981 – 1984). Za poskytnutie časti písomnej pozostalosti Jána Guličku o rovnokrídlovcach ďakujeme Eduardovi Stloukalovi (Katedra zoológie, PriF UK, Bratislava).

LITERATÚRA

- Cigliano MM, Braun H, Eades DC & Otte. D, 2019: Orthoptera Species File. Version 5.0/5.0. <http://Orthoptera.SpeciesFile.org>, 24. 11. 2019.
- Ferianc O, 1977: Vtáky Slovenska 1. Veda vydavateľstvo SAV, Bratislava.
- Gavlas V & Krištín A, 2004: On distribution and ecology of *Platycleis montana* (Kollar, 1833) (Ensifera: Tettigoniidae) in Slovakia. Polish Journal of Entomology 73: 171–178.
- Gulička J, 1946: Jesenní muzikanti. Příroda 1: 152–154.
- Gulička J, 1954: Príspevok k rozšíreniu Orthopter a Dermapter na Slovensku. Biológia 9: 617–630.
- Gulička J, 1967: Orthoptera, Blattodea, Mantodea, Dermaptera zátopového územia pod Vihorlatom. Acta Fac. Rer. Natur. Univ. Comen. Zool. 12: 41–62.
- Gulička J, 1974: Fauna Devínskej Kobyly. Pp. 73–99. In: Mišík M, Gulička J & Urvichiarová E (eds): Devínska Kobyla. Obzor, Bratislava.
- Gulička J, 1975: Fauna slovenských jaskýň. Slovenský kras, 13: 37–85.
- Gulička J, 1985: Pôdna a jaskynná makrofauna krasových pohorí Západných Karpát. Slovenský kras, 23: 89–129.
- Gulička J, 1992: Modlivka zelená – Mantis religiosa (Linne, 1758), Kobylka – Poecilimon fuzzi matisi Mařan, 1952, Kobylka šúrová – Homorocoryphus nitidulus (Scopoli, 1786), Kobylka Gampsocleis glabra (Herbst, 1786), Sága stepná – Saga pedo (Pallas, 1771), Koník Acrotylus insubricus (Scopoli, 1786), Koník stepný – Acrida hungarica (Herbst, 1786), Koník Paracryptera microptera (Fischer de Waldheim, 1833). Pp. 69–73. In: Škapec L (ed.): Červená kniha ohrozených a vzácných druhov rastlín a živočíchov ČSFR 3 – Bezstavovce. Příroda, Bratislava.
- Harz K, 1957: Die Geradflügler Mitteleuropas. Jena, VEB G. Fischer Verlag, 494 pp.
- Holuša J & Vidlička L, 1997: Orthoptera in the Devínska Kobyla hill. Entomofauna Carpathica, 9: 54–59.
- Chyzer K, 1897: Zemplénnvármegye Orthopterái. Rovart. Lap. 4: 99–101.
- Janiga M & Okáli I, 2010: In memoriam to Associate Professor Ján Gulička. Oecologia Montana, 19: 50.
- Košel V, 2009: Doc. RNDr. Ján Gulička, CSc. 1925–2009. Slovenský Kras, 47(2): 334–336.
- Krištín A & Kaňuch P, 2013: A review of distribution and ecology of three Orthoptera species of European importance with contributions from their recent north-western range. Journal of North Western Zoology 9: 185–190.
- Krištín A & Kaňuch P (eds) 2019: Distribution of Orthoptera in Slovakia. <http://www.orthoptera.skwww.orthoptera.sk>
- Krištín A, Kaňuch P & Puchala P, 2005: Rovnokrídlovce (Orthoptera s.l.) Malých Karpát. Ochrana prírody 24: 141–152.
- Losos B, Gulička J, Lellák J & Pelikán J, 1984: Ekologie živočíchů. SPN, Praha.
- Mock A & Tajovský K, 2014: Ján Gulička (1925–2009), významný slovenský (československý) myriapodológ. Pp.: 147–149. In: Manko P & Baranová B (eds): Zborník príspevkov z vedeckého kongresu “Zoológia 2014”, 19. Feriancove dni. 20.–22. november 2014, Prešov. Vydavateľstvo Prešovskej univerzity, Prešov, 246 pp.
- Mocsáry S, 1878: Adatok Zólyom és Liptó megyek faunájához. Math. term.-tudom. Közlem., 15: 223–263.
- Obenberger J, 1926: Rovnokřídly hmyz (Orthoptera a Dermaptera) republiky Československé. Fauna et Flora Českoslovenica I. Praha, Česká akademie věd a umění, 234 pp.
- Petriczskó J, 1892: Selmeczbánya vidéke állattani tekintetben. Selmeczbányai gyógyászati és természettudományi egyesület, Selmeczbánya (= Banská Štiavnica), 132 pp.
- Pungur J, 1899: Ordo Orthoptera. Fauna Regni Hungariae, ed. sep. Budapest, Regia Societas scientiarum naturalium hungarica, 1–16.
- Ramme W, 1951: Zur Systematik, Faunistik und Biologie der Orthopteren von Südost – Europa und Vorderasien. Mitt. zool. Mus. Berlin, 27 (1950): 1–432.
- Uhrin M, 2016: Údaje o netopieroch z územia Slovenska v písomnej pozostalosti Jána Guličku. Vespertilio 18: 121–124.
- Vilček F, 1985: Doc. RNDr. Ján Gulička, CSc., 60-ročný. Biológia, Bratislava, 40: 634–635.